

NORSK LOKALHISTORISK INSTITUTT

Årsmelding 2009

SAMLET VURDERING 2009

Med noen få unntak har NLI opprettholdt eller økt aktiviteten i forhold til tidligere år. Denne økningen har vært mulig fordi de ansatte har vært villige til å ta på seg ekstraoppgaver, og fordi instituttet i 2009 har mottatt om lag 320 000 kroner i eksterne midler – samt at det kunne overføres mer enn 600 000 kroner av ubrukte prosjektmidler fra 2008 til etterfølgende år. Samarbeid med NAV om attføring har dessuten ført til at NLI har hatt en godt kvalifisert cand. philol. til disposisjon i 22,5 % stilling. De ekstra midlene NLI har disponert i samband med prosjekter, har gitt instituttet anledning til å ha flere fagfolk i arbeid. Selv om deres virksomhet primært har vært knyttet til egne prosjekter, har det i ettertid vist seg å gi viktige supplement til kjerneområdene av instituttets virksomhet. Prosjektmidlene har bidratt til at lokalhistoriewikien har økt i omfang fordi store deler av det prosjektarbeidet som er blitt gjort, kunne integreres i lokalhistoriewikien. Og en wiki som stadig øker i omfang og bredde, stimulerer til enda mer vekst. Vi har flere eksempler på at folk som har arbeidet med prosjekter som har relevans for lokalhistoriefeltet og som har bygd opp egne databaser, har kontaktet NLI for å høre om instituttet kan overta dataene og integrere dem i lokalhistoriewikien. Omkring 1. februar 2010 var det i underkant av 600 brukere (bidragsytere) på wikien og ca. 7300 artikler (se også s. 13)

NLI har også utviklet et lokalhistorisk nettverk, og det er et tverrsektorielt fysisk og virtuelt nettverk for institusjoner og organisasjoner som arbeider med forskning, dokumentasjon og formidling av lokalhistorie. Nettverket har i dag 412 medlemmer. Likevel ser NLI på lokalhistoriewiki.no (se 1.5.2.) som den viktigste arenaen for samarbeid for nettverket. Vi tror at det i årene framover vil ligge et enormt potensial i denne Internett-satsningen, og at den på lang sikt kommer til å influere på og styre det meste av arbeidet som blir gjort ved instituttet.

Prosjektet *Mangfoldige minner* har vært en suksess. Det har fått oppmerksomhet fra innvandremiljøet, medlemmer i lokalhistoriske lag, politikere og fra andre som arbeider innenfor kultursektoren. Resultatet av den arbeidsinnsatsen som er lagt i prosjektet, er ført videre og går inn i NLI's "portefølje" på Internett. Dermed vil virkningene fra det kortvarige prosjektet vare lenge etter at det formelt sett er avsluttet. At instituttet ble synliggjort i forbindelse med minneprosjektet, har bidratt til at folk i innvandremiljøet også har begynt å se på oss som en mulig samarbeidspartner på nye prosjekt.

Samarbeidsprosjektet med Høgskulen i Volda har betydd et gjennomslag for oppfatningen av at NLI har forskningskompetanse på tilstrekkelig høyt nivå – og på linje med andre forskningsinstitusjoner. Vi har seinere fått signaler som peker i samme retning. Da NLI søkte Forskningsrådet om midler til eget forskningsprosjekt, støttet fire av de seks historiefaglige miljøene ved universitetene vår søknad og nesten alle høgskolene. I tillegg har NLI selv sagt ja til forespørsler om å bidra som aktiv samarbeidspartner på fire andre prosjekt som har fått midler fra Forskningsrådet (se s. 23).

Ansatte ved NLI har bidratt sterkt til å holde kvaliteten på *Lokalhistorisk magasin* høyt, og forhåpentlig vekket en slumrende interesse for lokalhistorie. NLIs stipend for mastergradsstudenter har fått oppmerksomhet i fagmiljøet og resultert i flere meget gode søknader. Vi tror at stipendordninga kan være en viktig stimulans for unge akademikere som vil arbeide med lokalhistorie på et høyt faglig nivå.

NLI har kjøpt en god del dyre data-tjenester i 2009, både fra firmaer og frittstående konsulenter. At vi har manglet økonomiske ressurser, har sinket framdriften på videreutvikling og samkjøring av våre ulike nettsatsinger. Flere av oppgavene vi har måttet utsette, krever dessuten både avansert programmering og kjennskap til fagfeltet lokalhistorie. De egner seg derfor ikke til å sette bort til eksterne konsulenter. Et eksempel på slikt arbeid er nettpublisering av historisk kildemateriale. At dette også i år har måttet utsettes, er en åpenbar konsekvens av at NLI ikke har fått gjennomslag for ønsket om en ny, fast stilling som ikt-strateg ved instituttet.

Instituttet har entusiastiske medarbeidere med tro på at det er framtidsrettet og nyttig for brukerne at vi bygger ut og utvikler nettsatsningene våre. Men nye krav og utfordringer har også ført med seg nye arbeidsoppgaver og behov for å etablere nye tjenester. Både lederen og de ansatte ved instituttet mener at det er en voksende ubalanse mellom utfordringer og oppgaver på den ene siden og ressurser, bemanning og kompetanse på den andre. Denne situasjonen har både ført til slitasje på medarbeiderne og prioriteringer som ikke minst har gått utover NLIs forskningsrelaterte virksomhet.

I de siste ti åra har det ikke vært mulig å ta ut tid til egen forskning fordi de løpende oppgavene har blitt prioritert. Denne situasjonen er helt uakseptabel og kan ikke fortsette uten at instituttet blir utdatert. Bred erfaring fra forskning vil kunne gi solid basis for god planlegging og valg av strategier i årene som kommer.

Instituttet har gjennomført en strategisk utviklingsprosess som har resultert i en ny strategiplan for NLI for årene 2010–2014. Arbeidet med disse planene viser at flyttingen av tyngdepunktet for NLI virksomhet vil fortsette. Det vil skje en markant omlegging i retning av at stadig mer rådgiving og dokumentasjon vil foregå på Internett, og dermed vil nye grupper kunne bruke tjenestene våre – og på nye måter.

Utbyggingen av faglige nettverk vil fortsette, men en rask utveksling av informasjon vil ikke kunne skje uten at det blir knyttet gode tekniske løsninger til nettsidene våre. Presset utenfra vil vise seg på nettopp dette området i den tida som kommer. Fram til nå har mangelen på økonomiske ressurser og egen stilling som ikt-strateg vært et hinder for framdrift på dette feltet. En ansettelse av en slik ekspert vil beint fram være avgjørende for NLIs framtid, fordi den vil sikre en fast, overgripende og helhetlig ikt- og Internettstrategi, med særlig vekt på wikiteknologien. Det er her veksten vil komme – og med stadig nye utfordringer.

Innledning

Norsk lokalhistorisk institutt (NLI) er en statsinstitusjon under Kultur- og kirkedepartementet (KKD). Instituttet skal fremme lokal- og regionalhistorisk arbeid i Norge og gi råd og veiledning til de ulike aktørene. Det skal drive egen forskning, men også stimulere til forskning og fungere som et nasjonalt dokumentasjonssentrum for lokal historie. NLI har vært i drift med egne kontorer og egen styrer/leder siden begynnelsen av 1956.

Instituttets nåværende virksomhet er først og fremst hjemlet i følgende grunnlagsdokumenter:

- *Vedtekter*, sist endret ved styrevedtak 7. februar 1995 og godkjent i brev fra Kulturdepartementet 8. juni 1998.
- *Arbeidsplan for Norsk lokalhistorisk institutt*, vedtatt av styret 7. februar 1995.
- *Instruks for leder ved Norsk lokalhistorisk institutt*, vedtatt av styret 7. februar 1995.
- *Økonomiinstruks*, revidert av styret 29. juni 2005.

a) Styre og personale

NLIs styre er oppnevnt av Kultur- og kirkedepartementet for perioden 1.1.2006 – 31.12.2009. Det har følgende sammensetning:

1. Fra Norges Museumsforbund: *Torveig Dahl*, Valdresmusea, leder.
Varamedlem: Pål Christensen, Museum Nord.
2. Fra Den norske historiske forening: *Finn-Einar Eliassen*, Høgskolen i Vestfold, nestleder. Varamedlem: Atle Døssland, Høgskulen i Volda.
3. Fra Arkivverket: *Lisabet Risa*, Statsarkivet i Stavanger
Varamedlem: Oddleif Lian, Statsarkivet i Kristiansand.
4. Fra Landslaget for lokalhistorie: *Åse Eikemo Strømme*, IKA Hordaland.
Varamedlem: Guri Vallevik Håbjørg, Oppegård kommune.
5. Fra de ansatte ved NLI: *Ola Alsvik*. Varamedlem: Hans P. Hosar.

Styret har hatt to møter i 2009: 13.02. og 10.06.

Fast tilsatt personale: *Knut Sprauten*: direktør 01.01–31.12.

Ola Alsvik: forsker 01.01–31.12.

Hans P. Hosar: forsker 01.01.–31.12

Marianne Wiig: rådgiver, 01.01.–31.12. (80 % stilling).

Siri M. Iversen: konsulent, 01.01.–31.12.(80 % stilling i okt. og nov.)

I alt: 4,8 årsverk

Midlertidig ansatte: Til sammen: 2,6 årsverk. Dette kan splittes opp slik:

Raymond Johansen: 01.01–31.06., vit. ass. (22,5 ukeverk).

Marthe Glad Munch-Møller: vit.ass. 01.01.–31.12, 40 % stilling (18 ukeverk)

Ida T. Vedeld: 01.01.–31.12., (permittert 01.04.–15.04) (43 ukeverk).

Yacoub Cissé: 01.01.–31.03., 27.04–31.07., vit.ass., (22,5 ukeverk).

Olve Utne: 01.01.–31.12., forsker (22,5 % stilling), (10,1 ukeverk).

I 2009 har NLI i alt hatt 7,4 årsverk til disposisjon på faste og midlertidige stillinger.

Dessuten kan *Liv B. Johansen* nevnes: Hun har i 2009 vært fagkonsulent for *Mangfoldige minner* (20 % stilling, 9 ukeverk), men har vært lønnet av prosjektmidler fra *Kulturminneåret*.

b) Likestilling ved NLI

	Totalt (10)		Lederstillinger (1)		Øvrige stillinger (9)	
	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn
Kjønnsfordeling- alle ansatte (i pst.)	40 (4)	60 (6)		100 (1)	44 (4)	56 (5)
Kjønnsfordeling- heltidsansatte (i pst.)	29 (2)	71 (5)			67(2)	33 (1)
Kjønnsfordeling- deltidsansatte (i pst.)	67 (2)	33 (1)			29 (2)	71 (5)
Gjennomsnittslønn (i 1000 kr)	295 (4)	323(6)		571(1)	295 (4)	274(5)

Kommentarer til tabellen:

Norsk lokalhistorisk institutt har bare 5 faste stillinger: 3 menn (heltidsansatte), og 2 kvinner: 1 heltidsansatt og 1 deltidsansatt (i 80 %). NLI har også 5 ansatte i midlertidige stillinger: 3 på heltid (to menn og én kvinne) og to på deltid (én mann og én kvinne). Når vi ser på årslønn for samtlige ansatte uten hensyn til stillingsandel og lengden på deres engasjement, ser vi at mennene tjener 10 % mer enn kvinnene.

Hvis vi derimot tar utgangspunkt i den enkeltes lønnplassering og hva de ville ha tjent i fulle stillinger, blir tallene annerledes. Da ville mennene i gjennomsnitt ha tjent ca. 432 700, kvinnene ca. 360 000, dvs. en forskjell på 20 %.

Dette illustrerer at i så liten institusjon som NLI gir tilfeldigheter betydelige statistiske utslag. To av mennene har jobbet i full stilling, men bare halve året, og én mann har 22,5 % stilling gjennom hele året. En av kvinnene har 80 % stilling, men har fylt opp stillingen med lønn fra annen arbeidsgiver. En annen kvinne har 40 % stilling ved siden av mastergradsstudiet.

Mennene har de faste stillingene med de høyeste krav til kvalifikasjoner og er derfor best avlønnet. Når de i gjennomsnitt tjener mer enn kvinnene, kommer dette primært av at det er skjev fordeling mellom kjønnene i stillinger/funksjoner.

Styret for NLI består av tre kvinner og to menn. Lederen er kvinne.

c) ”Grønn stat”

NLI har opprettet et miljøutvalg, som består av Siri Iversen og Knut Sprauten. NLI har ingen rolle som produsent av miljøfarlige stoffer, og har heller ingen rolle som byggherre og eiendomsforvalter. Ved innkjøp legger vi vekt på forbruk av miljøvennlig papir og deltar i en ordning med papir til gjenvinning. NLI er opptatt av å velge de minst miljøbelastende produktene når det foretas innkjøp.

All søppel blir kildesortert. Det er en felles ordning for hele bygget ”Halvbroren”.

d) Regnskapstall i forhold til budsjettrammer for 2009

Norsk Lokalhistorisk Institutt (NLI)

Regnskapet for 2009

UTGIFTER

01. 111 Faste stillinger	: 2 187 617
01. 113 Midlertidige	: 1 021 980
01. 131 Honorarer og bistilling	: 22 850
01. 171 Styrehonorar	: 10 950
I alt	: 3 243 397
<u>Arbeidsgiveravg. 14,1%</u>	<u>: 456 120</u>

Sum underpost 01-1 : 3 699 517

01. 214 Kontorutstyr	: 8 140
01. 217 Edb-utstyr	: 38 246
01. 221 Kontorrekvisita	: 86 666
01. 227 Observertjeneste	: 98 363
01. 231 Reiseutgifter	: 59 709
01. 233 Studiereiser, seminarer:	73 244
01. 234 Kursavgifter	: 6 161
01. 238 Helse og velferd	: 8 601
01. 239 Representasjon	: 9 312
01. 241 Kopimaskin, drift	: 16 663
01. 242 Betalingsformidling	: 14 407
01. 243 Bøker, tidsskrifter	: 12 277
01. 244 Trykningsutgifter	: 99 634
01.245 Kunngjøringer	: 8 098
01. 246 Porto	: 44 789
01. 247 Telefon	: 42 404
01. 248 Div. kontorutg.	: 17 866
01. 249 Yrkesskedefors.	: 4 858
01. 251 Konsulenter, edb	: 209 454
01. 252 Andre konsulenter	: 120 000
01.261 Kjøp av programvare	: 4 125
01. 262 Programvarelisenser	: 15 735
01. 265 Nettverkstjenester	: 11 801
01. 291 Forbruksmateriell	: 1 125
01. 293 Div. varer og tj.	: 89 548
01. 294 Husleie	: 1 373 663
01. 295 Kantinedrift	: 14 269
01. 297 Renhold	: 71 006

Totalt på underpost 01-2 : 2 560 164
Utgifter totalt 6 259 680

INNTEKTER

Tildelt rammebevilgning – meddelt i brev av 24.03.2009	kr 5 938 000
Kompensasjon for lønnsmerutgifter	kr 23 000
Endelig tildeling for 2009	kr 5 961 000
Frikjøp av Sprauten, Høgskulen i Volda	kr 120 000
Fritt Ord, Holmlia-prosjektet	kr 10 000
Fra Norges kulturvernforbund (Kulturminneåret)	kr 50 000
Fritt Ord, oppfølging av ”Mangfoldige minner”	kr 100 000
Fra Fritt Ord til ordning av Afrins arkiv	kr 40 000
Seminarinntekter	kr 1 800
Refusjon av reiseutgifter o.a.	kr 9 863
Sum inntekter	kr 331 663
Disponibelt 2009	kr 6 292 663
Utgifter ifølge regnskap 2009	<u>kr 6 259 680</u>
Mindreutgift	<u>kr 32 987</u>

e) Forklaring på avvik i regnskapstall i forhold til budsjetterammer for 2009

Forklaringen på mindreforbruket er at flere virksomheter som hadde penger til gode, leverte sine fakturaer så seint at de ikke kunne betales innen SSØs frister for desember 2009.

f) Integrering og inkludering av personer med innvandrerbakgrunn

NLI har i 2009 aktivt gått inn for å fremme inkludering av personer med innvandrerbakgrunn gjennom å samarbeide med organisasjonen *Afrin*, Afrikanere i Norge, som søker å dokumentere og formidle afrikansk nærvær i det norske samfunn fra ca. 1600 til i dag. Samarbeidet har manifestert seg i tre konkrete tiltak:

- For det første har NLI engasjert Yacoub Cissé, som er norsk-ivorianer, for å bidra med informasjon om afrikansk lokalhistorie på nettstedet Local History World Wide.
- For det andre har NLI engasjert seg i bokprosjektet *Afrikanere i Norge*, som søker å gi et inntrykk av afrikaneres tilstedeværelse i norsk samfunnsvirkelighet både historisk og i dag. NLI har bidratt med redaksjonell bistand til prosjektet. Særlig har direktør Knut Sprauten deltatt aktivt i den redaksjonelle bearbeidelsen av manuskriptet til boka. Forskerne Ida Vedeld og Ola Alsvik har bidratt med en artikkel. Vi regner med at boka blir publisert i løpet av 2010.
- For det tredje har NLI på vegne av Afrin søkt om økonomisk støtte til ordning av organisasjonens arkiver. Norsk kulturråd og Fritt Ord har gitt støtte på til sammen kr. 100 000. NLI har også bidratt med ett månedersverk til ordning av arkivet, et arbeid som har vært utført i samarbeid med Riksarkivet. Indirekte har NLI også bidratt til integreringsarbeid gjennom prosjektene *Mangfoldige minner* og *Norsk-tamilenes historie* (se s. 14-15).

g) Systematiske brukerundersøkelser

NLI gjennomføres brukerundersøkelser hvert fjerde år. Neste gang skal den gjelde året 2010 og gjennomføres i 2011.

h) IKT-arkitektur

Norsk lokalhistorisk institutt har de siste tre årene søkt om midler til en ikt-strateg, først og fremst for å ha mulighet til å gjennomføre utviklingsprosjekter på Internett som vi ser at det er et stort behov for både hos et allment og et fagorientert publikum. Denne typen prosjekter krever høy ikt-faglig kompetanse, og det gjør også planlegging av instituttets ikt-arkitektur. Uten denne typen kompetanse kan instituttet vanskelig vurdere og implementere alle de nødvendige informasjonssystemer, programmer og komponenter som Departementet pålegger oss å ta stilling til. I løpet av året har vi imidlertid funnet løsninger som til en viss grad kompenserer for manglende avansert ikt-kompetanse. I tillegg til eksterne konsulenter, har vi hatt medarbeidere på NAV-midler, og nettstedet lokalhistoriewiki.no har dessuten gitt oss mulighet til å bruke frivillig arbeidskraft med ikt-kompetanse. På slutten av året innledet vi også et samarbeid om ikt-drift med Norsk lyd- og blindbibliotek (NLB), som vi er samlokalisert med. Selv om dette kan gi oss mulighet til å gjennomføre en del av de fellesstatlige løsningene som er aktuelle for vår institusjon, vil det ikke være tilstrekkelig.

Gjennom våre nettsatsinger (se s. 15f) har vi et utadrettet tjenestetilbud med stort innslag av brukergenerert innhold. Særlig i forbindelse med lokalhistoriewikien (se 1.5.2) har vi utstrakt samarbeid med andre institusjoner. Vi tilbyr plass for mange små lokalhistoriske prosjekter, gjerne i regi av kommuner eller andre offentlige institusjoner, under en felles paraply. Nettstedet bruker åpen kildekode og velprøvd programvare med stor utbredelse (Mediawiki). Vår wiki kan enkelt integreres med andre beslektede wikier (interwikilenking), en løsning som har vært diskutert med beslektede statlige virksomheter. Det er ikke aktuelt for NLI å legge ut gradert informasjon, men vi har et apparat som følger opp det brukergenererte innholdet med tanke på det juridiske. Våre nettsteder er døgnåpne med tilfredsstillende oppetid, og tjenestene er skalerbare med hensyn til antall brukere og datamengde. Vi arbeider kontinuerlig med å forbedre funksjonaliteten for brukerne på grunnlag av tilbakemeldinger fra disse. Brukerne har gode og varierte muligheter for kommunikasjon og tilbakemeldinger med instituttets ansatte både i og utenfor våre nettsteder. NLI skal arbeide med forskning og formidling, dokumentasjon og veiledning og har i dag ingen tjenester som gjør det naturlig å ta i bruk Altinn.

Instituttets virksomhet er gruppert under tre hovedmål:

1. FREMME LOKALHISTORISK ARBEID I NORGE

NLIs overordnede mål er å fremme lokalhistorisk arbeid i Norge. Instituttet skal bidra til å skape et høyt faglig nivå innenfor norsk lokalhistorisk forskning og stimulere til god formidling, spesielt innenfor bygde- og byhistorie. Gjennom sin virksomhet skal NLI også bidra til at de forfatterne som arbeider innenfor fagfeltet, er godt faglig kvalifiserte og leserorienterte, har interesse av å sette seg inn i faglig debatt og følge med både i norsk og internasjonal forskningsaktivitet som har lokalhistorisk relevans.

1.1. Veiledning

NLI veileder mange som er engasjert i det lokalhistorisk arbeid, blant annet ved å gjennomgå og kommentere manuskripter og svare på skriftlige og muntlige henvendelser. I løpet av 2009 har NLI hatt rådgivende kontakt med lokalhistoriske forfattere og oppdragsgivere i 65 kommuner, 67 i 2008, 52 i 2007, 65 i 2006 og 2005, 79 i 2004, 63 i 2003, 60 i 2002 og 50 i 2001). Instituttets ansatte også har deltatt på møter lokalt og veiledet forfattere, oppdragsgivere og andre aktører som er knyttet til lokalhistoriske prosjekter. De ansatte har dessuten vært med på planleggings- og drøftingsmøter med forfattere og representanter for kommuneadministrasjonen, og har hatt telefonisk kontakt eller korrespondanse med andre personer som er engasjert i lokalhistorisk arbeid. Noen saker har vært spesielt ressurskrevende. NLI har meglet i stridigheter som har involvert forfattere og oppdragsgivere, og sakene er nå blitt ført fram til løsninger som alle parter kan leve med. NLI v/Knut Sprauten har inngått i en referansegruppe for planlegging av Telemark fylkeshistorie, og bidratt med innspill til planene om å etablere et norsk jordskiftesenter knyttet til Agatunet i Hardanger.

På instituttets nettsted *lokalhistorie.no* ligger det en oversikt over ”ofte stilte spørsmål” både fra forfattere og oppdragsgivere i forbindelse med lokalhistoriske bokprosjekt. Dette kan sammen med annen rådgiving på våre nettsider ha bidratt til å redusere antallet direkte forespørsler til NLI.

I alt har NLI i 2009 gjennomgått og kommentert manuskripter fra 10 bokprosjekter på til sammen 2000 sider (6 prosjekter og ca. 620 sider i 2008, 7 bokprosjekter på ca 2000 sider i 2007, 15 prosjekter og 3340 sider i 2006, 20 prosjekter og 3700 sider i 2005 og 16 prosjekter og ca. 2230 sider i 2004). De manuskriptene som er vurdert, er knyttet til følgende regioner og kommuner: Skiptvedt, Hvaler, Nøtterøy, Skedsmo, Gjøvik, Alvdal, Engerdal, Os og Tolga, Nærøy og Hammerfest. Det er en økning i forhold til foregående år, men noe lavere enn i årene før 2008.

1.2. Seminar

1.2.1. *lokalhistoriewiki.no* – Status og muligheter

NLI arrangerte seminaret ”lokalhistoriewiki.no – Status og muligheter” i Halvbroren 4.– 5. september. Seminaret hadde rundt 40 deltagere, og var lagt opp slik at vi fra NLI presenterte våre refleksjoner omkring dagens innhold i wikien og mulige perspektiver fremover. Til å kommentere våre innlegg hadde vi invitert eksterne innledere. Det var også satt av rikelig tid til diskusjon i plenum.

Marianne Wiig:

Brukerne, lokalhistoriewikien og kunnskapsallmenningen. Hvordan få med og ta vare på ulike typer brukere og deres bidrag i wikien?

Kommentatorer: Petter Henriksen (Store norske leksikon) og Nikolai Sandved (Wikipedia).

Ola Alsvik:

Fagutvikling og dialog i wikien. Kan lokalhistoriewikien være en arena for dialog og lokalhistorisk fagutvikling? Tanker om wikiens metoderom.

Kommentatorer: Kåre A. Andersen (Universitet i Oslo) og Arnfinn Kjelland (Høgskolen i Volda).

Hans P. Hosar:

Sjangrer i wikien. Hvordan skille mellom ulike sjangre i wikien, og hvordan kan wikien brukes til sjangerfornying?

Kommentatorer: Dagny Stuedahl (Kulturminneløypa) Morten Haugen (Ørland folkebibliotek, Wikipedia).

Knut Sprauten:

Kilder i wikien. Frislipp eller sette i bås? Noen refleksjoner om innhold i kildearkivet. Kommentator: Ellen Røsjø (Oslo byarkiv).

Nettversjoner av presentasjonene:

http://www.lokalhistoriewiki.no/index.php/lokalhistoriewiki.no:Seminarer_2009_høst:_lokalhistoriewiki.no_-_Status_og_muligheter

---

1.2.2. Nordisk lokalhistorisk seminar 25. og 26. september

*Stedet – et skjæringspunkt mellom dominante og ikke-dominante kulturer
Hegemonikulturer og lokalsamfunn*

NLI inviterte sine nordiske fagfeller til å beskrive og drøfte hvordan ulike møter mellom hegemonikulturer og lokale kulturer har forløpt i Norden. Vi ønsket å få kjennskap til hva slags form møtene har fått, og hvordan nye kulturelle uttrykk har kunnet vokse ut av denne typen møter.

Vi vet hvordan en del av disse møtene har artet seg i nordiske lokalsamfunn – for eksempel hvordan ”amerikanseringa” kan ha gitt seg overraskende uttrykk i forhold til eksisterende lokal kultur. Det er også interessant å studere de nordiske lokalsamfunns møte med russisk kulturpåvirkning. Men samtidig må vi også kunne snu lupen andre veien – ved å sette fokus på det fenomenet at de nordiske folkene kunne opptre hegemonisk overfor sine minoriteter.

Denne dobbeltheten er tydelig i trosspørsmål. Som medlem av hegemoniske kirkesamfunn kunne de nordiske misjonærer øve kulturelt påtrykk i lokalsamfunn som lå fjernt fra deres hjemland, men samtidig var medlemmene av de nordiske kirkesamfunn påvirkelig og selv sterkt utsatt for kulturelt påtrykk utenfra.

Faglig program:

Ola Alsvik, NLI: *Presentasjon av seminarets tema*

Sesjon 1: Angloamerikansk innflytelse i nordiske lokalsamfunn

Magnus C. Persson, Lunds universitet, fra 1. september ved Växjö universitet:
Återvändande emigranter och amerikanska influenser på den svenska landsbygden 1880–1930

Mikko Majander, Helsingfors universitet: *Amerika i Helsingfors på 1950-talet*
Sidsel Eriksen, Københavns Universitet: *Angloamerikansk påvirkning af dansk lokalkultur*

Ole Moen, Universitetet i Oslo: "E Pluribus Unum": Amerikansk føderalisme i hverdagen-nasjonal uniformitet og lokalt mangfold

Sesjon 2: Russisk innflytelse i nordiske lokalsamfunn

Jens Petter Nielsen, Universitetet i Tromsø: *Hegemoni eller asymmetri? Betydningen for Nord-Norge av naboskapet med Russland*

Kymmenedalen – landskapet mellom øst og vest

Kari-Matti Piilahti, Helsingfors universitet: *Från svensk gränsbygd till rysk provins*
Pirkko Leino-Kaukiainen, Helsingfors universitet: *Kymmenedalen i storfurstendömet Finland*

Sesjon 3: Lokalsamfunn og misjon

Hanna Mellemsæther, Sverresborg Museum: Gud som sivilisasjonsagent – norske misjonærens møte med afrikansk lokal kultur

Svein Ivar Langhelle, Universitetet i Stavanger: *Lokalsamfunn i møte med hegemonisk kristendom*

Sesjon 4: Nordisk lokalhistorie på Internett

Mats Berglund, Stads- og kommunhistoriska institutet, Stockholm: *CyberCity: Svenska städer på nätet*

Marianne Wiig og Hans Hosar, NLI: *Hva er NLI's lokalhistoriewiki?*

Til sammen deltok det 23 personer på seminaret. Bare én kom fra Danmark, tre fra Sverige, fire fra Finland og femten fra Norge. Neste nordiske kurs skal holdes i svensk regi.

1.3. Oppdragsforskning og utredning

NLI hadde ingen slike oppdrag i 2009.

1.4. Publikasjonsvirksomhet

1.4.1. Lokalhistorisk magasin

Hans Hosar og Marianne Wiig er med i redaksjonen for *Lokalhistorisk magasin*, som NLI gir ut sammen med Landslaget for lokalhistorie. Marianne Wiig har også ansvar for den grafiske utformingen. Marthe Glad og Raymond Johansen har vært med på arbeidet med grovmontering (layout) av artikler. Årgangen hadde følgende temanummer: "Kart og lokalhistorie" (nr. 1), "Turisme og reiseliv" (nr. 2), "Historieformidling" (nr. 3), "Lokalhistoriske årbøker" (nr. 4). Hele årgangen (og tidligere årganger f.o.m. nr. 3/2005) er lagt ut i fulltekst på lokalhistorie.no.

1.4.2. Skrifter fra Norsk lokalhistorisk institutt

Det ble ikke utgitt noe nytt nummer av serien i 2009.

1.4.3. Digital publisering

Også i 2009 har NLI konsentrert kreftene når det gjelder digital publisering til wikien. De ansatte ved NLI har produsert flere artikler både av realhistorisk og metodisk/veiledende karakter i wikien. NLI har heller ikke i 2009 kunnet bruke

ressurser på digital publisering av større verk, pga. mangel på kompetent ikt-strateg (se også pkt. 1.4.1.)

1.4.4. Egen faglig publisering

Ola Alsvik har publisert følgende i 2009:

- ”Den moderne bygdeboks genesis, noen hovedtrekk i bygdeboksjangerens framvekst og utvikling”, i *Slekt og data*, nr. 2

Hans Hosar

- ”Med trønderens, trondhjemmerens og amanuensens perspektiv på historiefaget” i *I Gerhard Schønings fotspor. Historiefaget og historieinstituttet i Trondheim i fag- og kunnskapshistorisk perspektiv*. Nr. 55 Skriftserie fra Institutt for historie og klassiske fag: s. 11–23
- ”Vitale hundreåringar på Vestlandet” (om pionertida for historielaga) i *Lokalhistorisk magasin* 2/2009 s. 32–35
- ”Kva skjer ved NLI for tida?” i *Slekt og Data*

Marthe Glad Munch-Møller

Artikkel om Riksarkivets utgivelse av kildepublikasjonen *Norge i 1743* i *Lokalhistorisk magasin* 1/2009

Knut Sprauten

Finn Holden: *Byløkker i Oslo. Løkker på Bymarken*. Andresen Butenschøn, Oslo 2007, 168 s, anmeldt i *Historisk tidsskrift*, bind 88, 2009/1, s. 148–150.

1.5. Andre tiltak til å fremme lokalhistorie i Norge

1.5.1. Lokalhistorisk nettverk

Lokalhistorisk nettverk ble dannet i 2006 som et tverrsektorielt fysisk og virtuelt nettverk for institusjoner og organisasjoner som arbeider med forskning, dokumentasjon og formidling av lokalhistorie. Nettverkets e-postliste har i dag 412 medlemmer. NLI mener at lokalhistoriewiki.no (se 1.5.2) har potensial til å fylle mange av målsetningene vi satte oss for utviklingen av *Lokalhistorisk nettverk*, ved å fungere som en virtuell arena for hele det lokalhistoriske kunnskapsfeltet. Den ivaretar funksjonen som dynamisk lokalhistorisk oppslagsverk, den fungerer som en diskusjonsarena på flere plan, og vi er dessuten i ferd med å bygge opp både et kildearkiv og en veilednings- og erfaringsbank. Vi ser derfor på utviklingen av lokalhistoriewiki.no og Lokalhistorisk nettverk som to sider av samme sak. E-postlisten vil fortsatt fungere som informasjonskanal, men vi mener wikien gir bedre muligheter for kommunikasjon mellom mange og for å skape varige resultater.

1.5.2. Nettbasert lokalhistorie – lokalhistoriewiki.no

Ved årets slutt ble oppgaven med å legge *Norsk historisk leksikon* til rette for lokalhistoriewikien slutført. Leksikonets oppslag ble ”limt” inn i wikien og skrift og tekst formatert. Artikkene ble kategorisert og lenket til andre artikler.

Vi har i løpet av 2009 også jobbet videre med utviklingen av wikien i ulike ”rom”, særlig i kjølvannet av seminaret *lokalhistoriewiki.no – Status og muligheter*.

Seminaret ga oss mange gode innspill fra brukerne som vi har tatt med oss i dette arbeidet. Vi har særlig vært opptatt av mulighetene for vekselvirkning mellom de ulike rommene, i første omgang på et teoretisk plan i forbindelse med seminaret, i neste omgang gjennom arbeid med konkrete prosjekter i wikien i samarbeid med brukerne. Nettopp muligheten for vekselvirkning mellom ulike typer materiale gjør at wikien skiller seg fra mange beslektede nettsted.

Et eksempel på et slikt "vekselvirkningsprosjekt" er det som dreier seg om samvirke (<http://www.lokalhistoriewiki.no/index.php/Forside:Samvirke>). I "Allmenningen", som fortrinnsvis inneholder "objektive" artikler i leksikalsk form, er det publisert artikler om Forbrukersamvirket på lokalt og regionalt plan og dessuten sammenbindende artikler på et mer overordnet plan. I "Galleriet" er det lastet opp bilder av lokale samvirkelag, ekspeditriser, reklameplakater osv. I "Kjeldearkivet" er det mulighet for å kombinere skriftlig kildemateriale med muntlige kilder, og som hjelp for brukere som for eksempel ønsker å intervju tidligere ansatte, har vi lagt ut spørrelistene i metoderommet. En kan også tenke seg bibliografiske artikler knyttet til samvirke, og i *Norsk historisk leksikon* vil en kunne finne relevante ordforklaringer. Prosjektet er initiert av NLI, men har involvert flere av brukerne i wikien og dessuten eksterne samarbeidspartnere som Riksarkivet og ABM-utvikling. Riksarkivet vil på vegne av NLI involvere *Coop NKL* i prosjektet.

Et annet prosjekt som utnytter wikiens potensial på en god måte, er en mikrohistorisk utforskning av Brugata i Oslo, der hvert enkelt hus presenteres gjennom artikler, bilder og andre kilder som viser gatas beboere og virksomheter gjennom tidene. NLI samarbeider bl.a. med Oslo byarkiv om dette prosjektet. NLI har også publisert flere haugianerbrev i wikien og knyttet dem sammen med biografiske og metodiske artikler. Flere av instituttets ansatte har dessuten fokusert på urfolk- og minoritetshistorie i wikien, både på lokalplanet og på et mer overordnet plan. Blant annet har et prosjekt om samisk kultur og språk vakt oppmerksomhet blant forskere innenfor feltet. NLI har i løpet av året også begynt å utforske hvordan våre bibliografiske databaser kan integreres i wikien. Dessuten har vi jobbet videre med hjelpesider, retningslinjer osv. I tillegg til disse og andre NLI-initiativer er en rekke brukere i gang med større og mindre steds- og temaorienterte prosjekter i wikien.

Wikiens administrasjon er sammensatt av både lønnede og frivillige medarbeidere. Den består av administratorer, som følger opp brukere, overvåker materiale som legges inn og "wikifiserer" dette, og faglige veiledere som går gjennom bidrag, kildebruk, deltar i faglige diskusjoner osv. I slutten av november arrangerte NLI et møte for veilederne, der prinsipielle spørsmål ble tatt opp. Veilederne har også mulighet til å diskutere saker som ikke egner seg å ta direkte i wikien på en e-postliste. Vi har ikke kunnet bruke andre wikier som forbilder når det gjelder veilederfunksjonen. Wikipedia for eksempel har administratorer, men ikke veiledere. Etter en litt famlende start begynner veiledergruppa nå å finne sin form og fyller en viktig funksjon i forhold til kvalitetssikring og veiledning i wikien. Administrasjonen følger også opp juridiske spørsmål som dukker opp i wikien. I 2009 har vi utvidet vårt samarbeid med Nasjonalbibliotekets jurister om opphavsrett på bilder og tekster. De har også, på våre vegne, vært i kontakt med Datatilsynet om personvernspørsmål. På slutten av året hadde vi dessuten møte med NB-direktørene for avdelingene for Fag og forskning og for Tilvekst og kunnskapsorganisering, der vi bl.a. diskuterte mulighetene for at NB digitaliserer kilder og litteratur til bruk i wikien etter behov.

NLI har fått utvidet sin kontaktflate innenfor flere sektorer i løpet av året. Vi har hatt møter og konkret samarbeid med flere kommuner, bl.a. Lørenskog, Skedsmo, Skien, Oppegård og Kragerø. Foruten Riksarkivet, Oslo byarkiv og Nasjonalbiblioteket, har vi innenfor ABM-sektoren også samarbeidet med bl.a. Mjøsmuseet, Akershus fylkesmuseum og Deichmanske bibliotek. Vi har dessuten inngått en intensjonsavtale med ABM-utvikling om samarbeid og informasjonsutveksling i forbindelse med beslektede nettsider. Når det gjelder universitets- og høyskolesektoren (se også 3.4.), inngikk NLI på slutten av året bl.a. en avtale om at studenter skal kunne skrive og få tilbakemeldinger på masteroppgaver via wikien. Gjennom wikien har vi også styrket kontakten med historielagsbevegelsen. I 2009 har vi blant annet hatt kontakt med flere av historielagene i Oslo, som ønsker å overføre informasjon fra sine bildebaser (opprettet i samarbeid med Deichmanske bibliotek) til wikien, fordi den egner seg bedre for lengre artikler. Historielagene har også vært deltagere på flere av våre wikikurs (se nedenfor). Dessuten har vi samarbeidet med *Kulturminneåret 2009*, særlig med *Kulturminneløypa*. For en del av løypene har man kunnet finne kortfattet informasjon knyttet til kart hos Kulturminneåret og mer utfyllende informasjon i wikien. (Koordinator for Kulturminneløypa var også med på wikiseminaret i september). Vi har også hatt god kontakt med Store norske leksikon i 2009 både gjennom møter og e-post. Også hovedredaktøren for SNL deltok på wikiseminaret vårt (se 1.2.1.).

Konsulentfirmaet Linpro vært engasjert for å oppgradere wikiens programvare. Dette ble gjort rett før årsskiftet, men oppgraderingen medførte mye forarbeid. Vi fikk i forbindelse med oppgraderingen også løst en del tilknyttede tekniske svakheter i wikien. Her gjenstår det likevel en god del arbeid som årets budsjett ikke tillot å ta fatt på, bl.a. med brukergrensesnitt, intern søkemotor og integrering av bibliografi.

Wikien hadde pr. 12. januar 6867 artikler og 5341 bilder. Man må være registrert som bruker for å kunne skrive artikler og laste opp bilder på wikien, og i løpet av 2009 registrerte 343 brukere seg (totalt antall registrerte brukere pr. 12. januar 2010, var 556). Blant disse finner vi både faghistorikere og amatører. Ifølge statistikken var antall unike gjester i 2009 148 077. Det reelle antallet er nok nærmere 160 000 eller ca. 12 000 pr. måned (pga. teknisk feil var statistikken koblet ut i deler av november og hele desember). Til sammenligning var antall unike brukere pr. måned under 8000 i 2008. Det må i denne forbindelse nevnes at NLI før sommeren laget en markedsføringsplan for wikien, der et av målene var å få minst 300 nye brukere innen juni 2010. Allerede før årsskiftet 2009 hadde imidlertid over 200 nye brukere registrert seg. NLI har ellers ikke drevet mye generell, men snarere målrettet markedsføring av wikien. Den viktigste markedsføringen mener vi skjer gjennom innholdsproduksjon. Vi har likevel registrert en økning av omtaler som ikke er initiert av NLI, i lokalaviser, årbøker, tidsskrifter, nettsteder osv.

NLI har i løpet av året arrangert wikikurs i Eiker, Oppegård, Skien og Oslo. I denne forbindelse har vi utviklet veiledningsmateriell, bl.a. i form av en introduksjons- og en nybegynnerbrosjyre. Det har også vært arrangert kurs i regi av brukere i wikien, bl.a. i Volda, Lesja, Innherad og Harstad. I Harstad har de dessuten stiftet en lokal wikiforening. Flere av instituttets ansatte har også presentert wikien på seminarer, bl.a. på *Norske historiedager* og i Danmark (se s. 17 og 18). Vi har også hatt interne wikidugnader annenhver uke for å diskutere og finne løsninger på praktiske

utfordringer vi støter på i vårt daglige arbeid med wikien og dessuten ta opp mer overordnede spørsmål.

Marianne Wiig er prosjektleder for wikien og har ledet arbeidet som er blitt gjort i wikien av lønnede og frivillige administratorer, veiledere og brukere, og dessuten av eksterne konsulenter. Det dreier seg om arbeid med teknisk utvikling og drift, struktur og brukergrensesnitt, policy og retningslinjer, organisering og kvalitetssikring av innhold, brukerkontakt og organisering av møter, wikidugnader osv. Ola Alsvik har vært ansvarlig for markedsføring og også vært bindeledd for juridiske spørsmål.

1.5.3. Prosjektet *Mangfoldige minner*

I 2009 ble prosjektet *Mangfoldige minner* knyttet til Ida Tolgensbakk Vedelds stilling på NLI og Liv Bjørnhaug Johansens stilling i *Kulturminneåret 2009*. De frivilliges innsats dabbet av, men det var fremdeles aktivitet gjennom hele året. Deichmanske bibliotek Holmlia samarbeidet med oss om utstillingen *Veier til Søndre Nordstrand*, der Fritt Ord bidro med produksjonsmidler, og åpning var 6. mai. Formidling har i tillegg skjedd gjennom foredragsvirksomhet og gjennom prosjektets nettsted. Nettstedet har vokst innholdsmessig, og samarbeidet med Kirsti Hougen på Hamar førte til nytt materiale på folkeminnesiden av prosjektet. I slutten av november kom boka *Mangfoldige minner – Fortellinger og folkeminner*. Som forrige bok fra prosjektet er den gitt ut på Aschehoug og er en del av *Norsk folkeminnelags skriftserie*.

1.5.4. Prosjektet *Minner fra migrasjon*

I samarbeid med Norsk folkeminnelag, Landslaget for lokalhistorie (LLH) og Landslaget for privatarkiv (LLP) har NLI utformet prosjektet *Minner fra migrasjon*. Prosjektet har som formål å samle inn og formidle immaterielle kulturminner i tilknytning til innvandringen til Norge, med særlig vekt på den siste generasjonen. Prosjekteiernes målsetning er å samle inn brev, annen korrespondanse og erindringsmateriale fra ulike innvandremiljøer. Materialet skal både formidles på nettstedet *Mangfoldigeminne.no*, i form av en projektrapport, gjennom en nettutstilling og en vandretutstilling. Prosjektet var opprinnelig tenkt som et tiltak i forbindelse med Kulturminneåret 2009, men da det tok tid å få finansieringen på plass, er prosjektet frikoblet fra denne forankringen. Institusjonen Fritt Ord har støttet prosjektet med kr. 100 000. Norsk kulturråd har gitt en støtte på kr. 700 000. NLI har stått for utarbeidelsen av søknaden og skal administrere prosjektet. Ida Tolgensbakk Vedeld, som var prosjektleder for *Mangfoldige minner*, skal også være prosjektleder for *Minner fra migrasjon*. Prosjektet ble påbegynt i desember 2009 og vil avsluttes i februar 2011.

1.5.5. Prosjektet *Norsk-tamilenes historie*

På oppfordring fra Norsk kulturråd tok norsk-tamilske Umapalan Sinnadurai i april 2009 kontakt med NLI for å presentere et foreløpig manuskript til en bok om norsk-tamilenes historie. Manuskriptet er skrevet på tamilsk, og i forståelse med forfatteren har NLI formulert en søknad om økonomisk støtte til en oversettelse. Søknaden – som også inkluderer faglig og redaksjonell kvalitetssikring av manuskriptet – fikk støtte på kr. 100 000 fra Norsk kulturråd. Det er etablert kontakt med oversetter, som tar sikte på å ferdigstille en oversettelse i løpet av de første månedene 2010. Deretter skal manuskriptet sendes til kvalitetssikring ved UiO, før NLI i samarbeid med forfatteren vil gjennomføre den redaksjonelle slutføringen av arbeidet. Det blir søkt om

ytterligere bidrag fra Norsk kulturråd og fra Institusjonen Fritt Ord til publisering av manuskriptet.

1.6. Forskning og utredning

1.6.1 Norgesbrev

Arbeidet med å registrere ”norgesbrev” (for det meste brev fra Norge til Amerika) er ikke ført videre i 2009.

1.6.2. Egne forskningsprosjekt for de ansatte

Forskningsprosjektene til de ansatte måtte nedprioriteres på grunn av mer presserende oppgaver. Dette gjelder Ola Alsviks forskningsprosjekt ”Grunnlagsproblemer i norsk lokalhistorie”, Hans Hosars ”Bygdemodernitet og historikarmodernitet. Empirisk og metafagleg analyse av historiske prosessar i Skjåk 1880-1945” og Knut Sprautens ”Hans Horneman og næringslivet i det trondhjemske 1720-1760.”

I 2009 har forskerne ved NLI ikke fått anledning til å bruke tid til egen forskning, til tross for at de både har rett og plikt til å drive forskning. Det er selvsagt en forutsetning for å drive godt utviklingsarbeid ved instituttet og rettlede andre.

1.6.3. NLI's mastergradsstipend

I 2004 opprettet NLI en fast stipendordning for mastergradsstudenter (hovedfagsstudenter) som skriver om lokalhistorisk relevante emner innenfor historie eller tilgrensende fag. Stipendets størrelse er på 15 000 kroner, og utdeles én gang pr. år. Formålet med stipendet er å stimulere til økt interesse for lokalhistorie som fagfelt og stimulere til mer lokalhistorisk forskning.

Styret har oppnevnt en stipendkomité som består av professor Jan Eivind Myhre, direktør Knut Sprauten og forsker Hans Hosar. Denne komiteen vurderer de innkomne søknadene og avgjør hvem som skal tildeles de ledige midlene.

Innen søknadsfristens utløp hadde ni søkere meldt sin interesse, men tildelingen ble utsatt til januar 2010.

1.6.4. Samarbeid med organisasjonen Afrin

Dette samarbeidet omtales foran s. 6.

2. FORMIDLING AV LOKALHISTORISK INFORMASJON

NLI skal drive god faglig formidling og være et nasjonalt dokumentasjonssentrum. Instituttet skal lage oversikter over aktører innen lokalhistorisk arbeid, over en del kategorier lokalhistorisk litteratur og spre informasjon om norsk lokalhistorie.

2.1. NLI's nettsatsninger

NLI har tre nettsted: lokalhistoriewiki.no (1.5.2), mangfoldigeminner.no (1.5.3) og lokalhistorie.no (inkludert localhistory.no). Marianne Wiig fungerer som koordinator for nettsatsingene. Hun er prosjektleder for lokalhistoriewikien og nettredaktør for lokalhistorie.no, mens Ida Tolgensbakk Vedeld og Liv Bjørnhaug Johansen har hatt ansvaret for mangfoldigeminner.no (se 1.5.3.) Marthe Glad Munch-Møller, Raymond Johansen, Olve Utne og Chris Nyborg har sammen med de fast ansatte deltatt i det

løpende arbeidet med å overvåke, oppdatere og videreutvikle wikien (se 1.5.2). De to første har også arbeidet med lokalhistorie.no.

Wikien har i 2009 vokst og utviklet seg, og oppfølging og kvalitetssikring har krevd stor innsats fra NLI's ansatte. Vi har i 2009 valgt å nedprioritere lokalhistorie.no, slik at arbeidet kun har omfattet nødvendig vedlikehold og innlegging av nyheter av interesse for lokalhistoriemiljøet. Dette fordi vi mener wikien er mer dynamisk og fremtidsrettet, noe som underbygges både av tilbakemeldinger fra lokalhistoriemiljøet og av statistikken. I fjor hadde lokalhistorie.no ca. 4600 unike brukere i måneden, mens lokalhistoriewikien hadde nesten det tredobbelte (jf. 1.5.2). Og mens lokalhistorie.no hadde 174 104 sidevisingar (3 sider pr bruker), hadde wikien 2 619 543 (16 sider pr bruker). Integreringen mellom de to nettstedene har gått i retning av å flytte materiale som innbyr til interaktivitet fra lokalhistorie.no, til wikien. Dette arbeidet har imidlertid vært lavere prioritert enn nyskapende arbeid i wikien. Når det gjelder mangfoldigeminne.no, har vi lagt lenker i wikien til ulike innvandringsgrupper med og minner fra ulike steder i Norge.

Dessverre har NLI ikke kunnet fullføre arbeidet med vår database for kilder, litteratur og andre ressurser til lokalhistorie. Målet er å integrere basen i wikien, slik at brukerne kan bygge på det arbeidet NLI allerede har gjort, fremfor å starte på nytt. Data fra basen kunne både vært hentet inn i artiklenes kilde- og litteraturlister og i egne bibliografiske artikler om steder og emner, til inspirasjon for wikiens bidragsytere.

2.2. NLI's nettstrategiske utvalg

I utvalget sitter:

- Kåre Andersen, amanuensis, Universitetet i Oslo, Institutt for arkeologi, konservering og historiske studier.
- Arnfinn Kjelland, førsteamanuensis, Historisk institutt, Høgskulen i Volda.
- Lars Nygaard, underdirektør, Seksjon for digitalt depot, Riksarkivet.

Utvalget har i 2009 vært med på flere møter der særlig teknisk utvikling av lokalhistoriewiki.no har vært tatt opp.

2.3. Kontakt med lokalhistoriske aktører og publikum

For å skape kontakt med lokalhistoriske aktører og publikum har NLI arrangert seminarer og kollokvier som bidrar til skoleing, både av egne ansatte og andre. NLI har også åpnet sine lokaler sine for å informere om sin virksomhet til grupper som har ønsket det (mastergradsstudenter, medlemmer av historielag, slektshistorikere, årbokredaksjoner osv.).

NLI's nye lokale i "Halvbroen" har fire lesesalsplasser, og det er registrert ca. 400 besøk i 2009, omtrent på samme nivå som i foregående år. To gjester har sittet i biblioteket nesten hver dag. 27 har vært her mer sporadisk. Vi har orientert nye gjester om biblioteket og NLI, og de har fått svar på sine spørsmål.

Instituttet har også flere e-postlister for ulike aktører, bl.a. for bygdebokforfattere og for medlemmene i Lokalhistorisk nettverk. Disse listene gir medlemmene mulighet til

å utveksle erfaringer, diskutere temaer av felles interesse, stille spørsmål og få/gi svar. Disse foraene har imidlertid vært mindre interaktive enn ønskelig, og i 2009 har derfor de ulike diskusjonsfora på lokalhistoriewiki.no vært mer brukt, både av de ansatte ved NLI og av brukerne i wikien (se også 1.5.1.).

2.4. Annen kurs-/ og formidlingsvirksomhet

De ansatte har også holdt foredrag over etterspurte tema på arrangement som ikke har vært i NLI's regi.

Ola Alsvik har holdt følgende foredrag i 2009:

- ”Akademisk sekundærraffinering – er det tid for en syntetiserende framstilling av norsk bygdehistorie?” Foredrag ved Utstein-seminaret, 06.02-07.02.
- ”Interaktivitet, sjanger og narrasjon.” Foredrag ved historiedagene i Bergen, 19.06-21.06.
- ”Lokalhistoriewiki.no – et nypositivistisk verktøy?” Foredrag på NLI's seminar Lokalhistoriewiki.no – status og muligheter, 04.09.
- ”Lørenskogleksikon – fra papirleksikon til nettleksikon.” Foredrag på Lørenskog bygdemuseum 22.09.
- ”Hegemoni og dominans”. Innledning på Nordisk lokalhistorisk seminar 25.-26.09.
- Alsvik foreleste i nyere byhistorie ved Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB), 17.02 og 19.02.
- Alsvik har også vært kursansvarlig og holdt innledninger ved NLI's kurs for brukere på Lokalhistoriewiki følgende steder:
  - Eiker (Solberg Spinderi) 07.11.
  - Oslo (NLI) 25.11.
  - Skien (Skien kommunes kurslokaler) 03.12.

Hans Hosar

- Sjangrar i lokalhistoriewikien. Foredrag på seminar i Halvbroen 5. september
- Innledning på seminar/folkemøte om bygdeboka i Oppegård 10. oktober

Siri Iversen

Sammen med Marthe Glad Munch-Møller holdt Siri wiki-kurs for Oppegård historielag 30.11.

Knut Sprauten:

- *I kansellirådens dager. Om embetsmenn og bondeforakt på 1700-tallet*, foredrag holdt i regi av Nord- og Sør-Odal historielag 18.04.
- *Norsk lokalhistorie*. Foredrag på seminaret Konferansen över Kölen i Karlstad 25.04.
- *Oslo hospital – et bankende hjerte midt i Gamlebyen. Et historisk tilbakeblikk*. Foredrag over oppgitt tema i regi av Gamlebyen historielag 28.04.
- *Sverre Steen og Jacob Aall*. Foredrag på oppstartsseminar for Jacob Aall-prosjektet, Nes Verk, Tvedestrand 06–07.10.
- Redegjørelse for de viktigste vedtak på LLHs landsmøte i Kristiansand, framført i møte for Fellesrådet for historielagene i Oslo 13.10.

- *Hvilken rolle kan Norsk lokalhistorisk institutt (NLI) og Landslaget for lokalhistorie (LLH) spille for stedsnavninnsamling?* Innlegg holdt på samrådsmøte, initiert av Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo og Samarbeidsnemnda for namnegransking 19.11.
- *Bygdebokforfattere og navnenormering*, foredrag holdt i Norsk slektshistorisk forening 21.11.
- *Kristiania 1743*. Foredrag under Arkivenes dag, Riksarkivet 14.11.

Marianne Wiig:

- Web 2.0 og kulturarven, København, 26.03.2009, arr. Organisationen danske arkiver. Deltagelse i paneldebatt om lokalhistoriske wikier.
- Dagskurs om lokalhistoriewiki.no, Skien 03.12.2009
- Presentasjoner av lokalhistoriewiki.no i ulike sammenhenger.

2.5. Bibliografisk arbeid og dokumentasjon av lokalhistorisk virksomhet

Historisk kompetanse trengs i alt kulturarbeid. Et viktig tilskudd til å holde kompetansen sin à jour er å være orientert om hva som skjer innen sitt fagfelt. Gode bibliografier er nyttige arbeidsredskaper i denne sammenhengen. NLI fortsetter derfor å lage årlige bibliografier, men rammen rundt dette arbeidet er endret. Bibliografien skal ikke lenger publiseres i *Heimen*. Siri Iversen samler den tilgjengelige informasjonen og gjør den tilgjengelig i NLI's databaser. Bibliografier for hver enkelt kommune utarbeides og overføres til lokalhistoriewikien, der andre brukere kan komme med tillegg. Noen testversjoner ble laget i 2009 (bl.a. for Skedsmo, Hol og Oppedgård). Resten av kommunene vil komme etter hvert.

Iversens oversikt over lokalhistoriske publikasjoner viser følgende fordeling på sjangrer:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
gårds- og slektshistorie	28	25	29	24	30	39	51
allmenn by- og bygdehist.	18	17	23	28	34	68	55
distrikthistorie	0	1	3	2	1	1	0
lokal- og regionalhistoriske årbøker	338	345	359	346	320	312	273
kildeutgaver	7	0	0	0	0	0	4

3. VIDEREUTVIKLING AV NLI

I NLI's målprogram heter det at instituttet skal videreutvikles *som en landsdekkende, faglig framstående instans, med optimal utnyttelse av tilgjengelige økonomiske og personalmessige ressurser og et trivelig arbeidsmiljø*.

Instituttet har gjennom sin rådgivningstjeneste nådd ut til brukere over hele Norge, både ved å gjennomgå manuskripter, arrangere seminarer og besvare henvendelser. Gjennom fortsatt utbygging av NLI's nettsteder i 2009 er mulighetene til å nå ut til det interesserte publikum blitt betydelig forbedret.

Men for at instituttet skal være en faglig bastion for lokalhistorikere, er det viktig at de ansatte omgås et fagmiljø som befinner seg i forskningsfronten, og som deltar aktivt i den faglige debatt.

Allerede i februar 2007 inngikk NLI et samarbeid med Høgskulen i Volda (Historisk institutt og Institutt for religion, livssyn og kristendom) om prosjektet *Kulturperspektiv på møtet mellom embetsmenn og bønder*. Prosjektet setter spørsmålsteget ved den etablerte oppfatningen av at det i perioden ca. 1660–1870 fantes en enkelt kulturell todeling i det norske samfunnet – en elitekultur (der embetsmannsgruppen dominerte) og en folkekultur (der bondegruppen dominerte). Norges forskningsråd innvilget i mai 6 mill. kroner til prosjektet. Det er delt ut to doktorgradsstipend, ett post doc.-stipend og flere mastergradsstipend i samband med prosjektet. Professor Atle Døssland er prosjektansvarlig, mens direktør Knut Sprauten, Norsk lokalhistorisk institutt, førsteamanuensis Arnfinn Kjelland, professor Brynjulv Gjerdåker og førsteamanuensis Birger Løvlie er ansvarlige for de tre delprosjektene (se: <http://www.hivolda.no/index.php?ID=14380>)

I prosjektet er det satt av midler til *Andrew Newby*, som er ansatt ved Universitetet i Aberdeen. Han vil bidra til en internasjonalisering av prosjektet ved å gjøre skotske studier egnet for komparasjon. I tillegg er det etablert en nettverksgruppe av sentrale fagfolk ved de etablerte universitetene: professorene *Arne Bugge Amundsen* og *Øystein Rian* (Oslo), *Anne-Hilde Nagel* (Bergen), *Steinar Supphellen* (Trondheim) og *Narve Fulsås* (Tromsø). Noen av dem er i 2009 benyttet som rådgivere i enkeltspørsmål, i kommisjon ved ansettelse av stipendiat og som veiledere for stipendiatene.

Sprauten har deltatt på møter i Volda og utvekslet synspunkter på prosjektarbeidet via e-post og telefon. Han har også gått igjennom deler av Generalauditøriatets arkiv (i Riksarkivet) med tanke på å studere konflikter mellom militære embetsmenn og bønder. Dette er et lite brukt kildemateriale.

NLI har i 2009 vært med som aktiv samarbeidspartner i stort prosjekt som er initiert av professor Gunnar Thorvaldsen, Registreringssentral for historiske data, Universitetet i Tromsø. Prosjektet går ut på å bygge opp et historisk befolkningsregister (HBR) ved at man på individnivå lenker sammen digitale personopplysninger fra folketellinger, kirkebøker, emigrantprotokoller, dødsfallslister og andre nominative, papirbaserte kilder fra perioden 1800–1964. Alle disse kildene må først *transkriberes*, dvs. at opplysningene må omformes til digital tekst ved avskrivning. I spesielt gunstige situasjoner kan kanskje OCR-teknologi benyttes.

Norges forskningsråd har bevilget 2 millioner kroner til et forprosjekt som settes i gang i 2010. Det går ut på å bygge opp et mest mulig komplett befolkningsregister for perioden 1800–1964 for kommunene Rendalen i Hedmark, Asker og Bærum i Akershus, Sula i Møre og Romsdal og muligens Oppdal i Sør-Trøndelag. Disse områdene er valgt ut fordi store deler av kildematerialet allerede er transkribert og lenket.

Hovedansvarlig for prosjektet er Universitetet i Tromsø ved Registreringssentral for historiske data. Samarbeidspartnere er Riksarkivet, Statistisk sentralbyrå, Norsk Regnesentral, Norsk lokalhistorisk institutt, Høgskolen i Volda med dataprogrammet

Busetnadssoge for produksjon av gårds- og slektshistorieverk, Folkehelseinstituttet og Universitetet i Oslo. K. Sprauten representerer NLI i styringsgruppa for forprosjektet.

NLIs ansatte er etterspurte som foredragsholdere, som lærere og som sensorer på universitets- og høyskolenivå, noe som borger for godt faglig nivå. De innehar også verv i ulike faglige fora, deltar på konferanser og kurser for å utvikle seg faglig og har nær kontakt med andre forskere og forskningsmiljøer.

3.1 Verv i faglige fora

Ola Alsvik er medlem av redaksjonsrådet til fagtidsskriftet *Heimen* og varamedlem i Kjeldeskriftkommisjonen v/Riksarkivet.

Hans P. Hosar er "Lærestadsrepresentant" for redaksjonen i *Historisk tidsskrift*.

Hans Hosar og Marianne Wiig har vært NLIs representanter i prosjektet "Nasjonale karttjenester over historisk-administrative grenser".

Knut Sprauten er oppnevnt som NLIs representant i styret for Strangers kulturfond og leder fondets virksomhet. Han er historisk konsulent for Postens frimerketjeneste, og er styremedlem i Landslaget for lokalhistorie (LLH).

3.2. Deltakelse i faglige konferanser og kurs som ikke er arrangert av NLI

Ola Alsvik:

- Lokalsamfunnet i historia – mellom teori og praksis, Utsteinseminaret 06.-07.02
- Historiedagene i Bergen, 21.06
- Wikipedia Academy – Seminar i Bergen, 15.09

Hans Hosar:

- Norge i 1743, seminar på Riksarkivet 13.11.09

Siri Iversen:

- Deltok på SAP-kurs i Drammen i februar 2009

Knut Sprauten:

- Lokalsamfunnet i historia – mellom teori og praksis, Utsteinseminaret 06.-07.02
- Åpning av Kulturminneåret i Trondheim med tilhørende seminar 3.-4.02.
- Historiedagene i Bergen, 19-21.06 (HIFO)
- Språkdagen, arrangert av Språkrådet 11.11.
- Norge i 1743, seminar på Riksarkivet 13.11.

Marianne Wiig:

- Workshop om ABM-søk, arr. ABM-utvikling, 11.02.
- Petter Henriksen fra Store norske leksikon møter Morten Haugen fra Wikipedia til debatt, arr. Nolug, 04.06.
- Wikipedia Academy, arr. Wikimedia Norge, 15.10.
- Jimmy Wales, grunnleggeren av Wikipedia, arr. Bouvet, 16.10.

3.3. Drift av instituttet

3.3.1. Bibliotek og rettleidningsmateriell

NLI har et funksjonelt instituttbibliotek og distribuerer rettleidningsmateriell. Tilveksten i 2009 var 291 bind (416 i 2008, 513 i 2007, 496 i 2006 og 455 i 2005). Det meste er lokalhistorisk litteratur som instituttet har mottatt som gaver, men mye er også kjøpt inn. Siri Iversen har katalogisert og merket publikasjonene, og hun har sendt lister over nye bøker og tidsskrifter til alle NLI-ansatte. Totalt inneholder instituttbiblioteket ved årets utløp 19.463 bind.

Iversen har hatt kontroll med lagerbeholdningen av publikasjonene til NLI og ansvar for bibliotekstatistikk, fjernlån, oppdateringer i Statskalenderen og for databasen "Bygdebøker under arbeid". Dessuten har hun veiledet dem som besøker biblioteket og NLI, bidratt på lokalhistoriewikien og svart på forespørsler pr. telefon og e-post. Hun har knyttet kontakt med andre små fagbibliotek, og som del av strategiplanen for NLI har hun arbeidet med en utviklingsplan for biblioteket. Hennes konklusjon er at tiden er moden for et nytt biblioteksystem som passer med wikien og bibliografiarbeidet.

3.3.2. Administrasjon

Siden 1. september 2004 har NLI hatt Senter for statlig økonomistyring (SSØ) Tromsø, avdeling Vadsø som regnskapssentral med fullservicemodell. NLIs kontaktperson har vært Siri Iversen. Hun har også registrert inngående fakturaer og innbetalinger og vært ansvarlig for bruken av lønssystemet SAP.

Kontroll av lønn, skatt, fagforeningskontingenter, kontoutskrifter etc. har vært en vesentlig del av Siri Iversens oppgaver. Dessuten har hun sørget for arkivering, journalføring, tilvektføring av ny litteratur, innkjøp av kontorrekvisita og oppfølging av vedlikehold av kontormaskiner. Hun har også hatt mange praktiske oppgaver knyttet til NLIs seminarer, og har representert instituttet i brukerforumet for kantina og for "Halvbroren".

SSØ har arrangert opplæring i bruk av ESS for NLIs ansatte 8. januar (bl.a. skriving av reiseregninger, elektronisk registrering av arbeidstid og fravær).

Knut Sprauten har deltatt på et personalforum for institusjoner under KKD 04.05, 03.09, 25.11. Dette forumet arrangerer møter der det drøftes saker av relevans for personaladministrasjon, og er nyttig fordi deltakerne kan utveksle erfaring og gi råd til andre.

3.3.2.1 Avtale mellom norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) og NLI

I slutten av juni 2008 gav KKD samtykke til NLB og NLI fra august av kunne starte opp et samarbeid om regnskapsspørsmål, og de to partnere ble enige om følgende deling av arbeidet :

Opgaver som NLB skal gjøre for NLI

- alle personaladministrative oppgaver som utføres i SAP
- økonomioppgaver som må utføres i Agresso
- for- og etterkontroll i faktureringsystemet Contempus
- bankremittering
- autorisering av NLIs utbetalinger

Oppgaver som NLI må utføre

- alle øvrige personaladministrative oppgaver
- budsjettutforming og øvrige økonomistyringsoppgaver
- bruke faktureringsprogrammet Contempus til kontering, attestasjon og godkjenning
- bruke ESS til registrering av arbeidstid, melding om fravær, reiseregninger osv.

Denne arbeidsdelingen er ført videre i 2009. NLI og NLB har drøftet mulighetene for ytterligere samarbeid for å oppnå synergieffekt av samlokaliseringen og er blitt enig om å satse på en felles ordning for it-drift. På grunn av kontraktmessige bindinger med Snorre Data begynner NLI's avtale med NLB først å løpe fra og med 2. kvartal 2010.

3.3.2.2. IA-avtale

NLI er et lite institutt med bare 5 fast ansatte. Det er god trivsel på arbeidsplassen og lite sykefravær. Noen av de ansatte har gjennom de siste åra ikke vært borte fra jobb på grunn av sykdom i det hele tatt. Vi har derfor ikke tatt initiativ til å bli IA-virksomhet.

3.3.2.3. Brukerundersøkelse

NLI gjennomfører brukerundersøkelse hvert fjerde år, og innhenter informasjon fra de fleste kommunene i Norge. Arbeidet videre med det innsamlede materialet er ressurskrevende for instituttet, og vi kan derfor ikke ha slike undersøkelser oftere enn nå. Det er vanskelig nok å få kommunene til å svare på spørsmålene våre hvert fjerde år. Neste undersøkelse gjelder 2010 og skal gjennomføres i 2011.

3.3.2.4. Risiko- og vesentlighetsvurdering

I vår plan for risiko- og vesentlighetsvurdering er det pekt på at instituttet trenger å ansette en fagperson som både har høy ikt-kompetanse og stor innsikt i lokalhistorisk arbeid. Bevilgningen for 2009 har ikke gitt plass til dette. NLI mener at det dermed er stor risiko for at instituttet kan bli vurdert som "utdatert" dersom vi ikke kan få styrket dette fagfeltet. Å opprette en ny ikt-stilling så raskt som mulig vil ha mye å si for den framtidige rollen som NLI kan ha i det lokalhistoriske fagmiljøet.

Når det gjelder innkjøp av varer og tjenester, har vi rettet oss etter KKD's rundskriv 23.05.2008.

3.3.2.5. De etiske retningslinjene for statstjenesten

Instituttlederen har gjennomgått de etiske retningslinjene med de ansatte. Vi ble da oppmerksomme på at disse bestemmelsene også gir mulighet til å sette fokus på de ansattes (forskernes) manglende mulighet til å kunne sette av tid til egen forskning. Det må det gjøres noe med i de kommende åra, jf. følgende formulering i FAD's publikasjon *Etiske retningslinjer for statstjenesten*, 7. september 2005, s. 3: "Det er viktig at den tilsette blir sikra ei fagleg og personleg utvikling og at det blir teke omsyn til kvar enkelt sine behov ved organisering av arbeidet."

3.4. Ny strategiplan

I juni 2009 framla NLI utkast til Strategiplan for perioden fra 2010 til 2014 sammen med et eget notat som særskilt behandlet instituttets FoU-strategi. Planen og FoU-notatet ble behandlet i styremøte 10. juni. Styret vedtok planen med enkelte mindre endringer, og gav også tilslutning til hovedtrekkene i FoU-notatet. Styret oppfordret NLI til å utarbeide tilsvarende notater for de øvrige hovedområdene som er nevnt i planen, spesielt hovedområdet *Sosial teknologi* (ikt-strategi). Dette vil bli gjort i løpet av 2010.

Status ved utgangen av 2009

I 2009 satte NLI og Høgskulen i Volda i gang planlegging av et nytt prosjekt. Denne gangen gjaldt det etablering og utvikling av et lokal- og regionalhistorisk fagforum (med Knut Sprauten som leder og sekretariatsfunksjonen forankret ved instituttet). Søknaden fikk dessverre ikke støtte fra Norges Forskningsråd under programmet ISP-HIST. Desto mer beklagelig var dette, ettersom prosjektet var bredt støttet av nesten alle de historiefaglige miljøene ved norske høgskoler og universiteter. Flere av disse forpliktet seg på å gå inn som aktive samarbeidspartnere i arbeidet med å skape et fagforum. NLI vil arbeide videre med å realisere tanken om et fagforum og ønsker å involvere styret aktivt i dette arbeidet.

NLI har fryktet for at de ansattes manglende muligheter til å drive forskning, kan føre til at våre forskere ikke får utvidet sin kompetanse på dette fagområdet og på lengre sikt risikere å bli faglig akterutseilt. En gledelig situasjon er det imidlertid at NLI er med som aktiv samarbeidspartner i en del andre prosjekter som er forankret ved læresteder med god forskningskompetanse. Ved siden av prosjektene "Historisk befolkningsregister" (HBR) og "Kulturperspektiv på møtet mellom embetsmenn og bønder" (s. 19f) gjelder dette særlig følgende prosjekt som settes i gang i 2010:

- "Lokalhistorie som grensekryssende historie", som er forankret ved Institutt for historie og klassiske fag, NTNU (prosjektleder: professor Ida Bull).
- "Historievitenskapens grenser. Et diskusjons- og forskningsforum om nyere historiografi", som er knyttet til Institutt for arkeologi, konservering og historie, Universitetet i Oslo (prosjektledere: professor Gro Hagemann og professor Jan Eivind Myhre).
- "Mot en grenseoverskridende økonomisk historie", som er forankret ved Senter for næringslivshistorie (SNH), ved Handelshøyskolen BI.

NLI er godt fornøyd med at arbeidet med en risiko- og vesentlighetsvurdering og en ny strategiplan for instituttet er fullført. Disse to dokumentene gir oss en solid bakgrunn for å foreta de prioriteringer som trengs i de kommende år.

Vi ser da at arbeidet med å realisere strategiplanens målsetninger innenfor hovedområdet *Sosial teknologi* vil bli hemmet av at NLI heller ikke for 2009 fikk en bevilgningsøkning som gjør det mulig å ansette en ikt-strateg i fast stilling. Som det framheves i planen, er dette helt avgjørende for utviklingen av nettstedets fulle potensial. Vi er takknemlige for at Kulturdepartementet gav instituttet en øremerket bevilgning på kr. 500 000 for 2010 til utvikling av Lokalhistoriewiki.no, men dette beløpet kompenserer bare delvis for vårt primære ønske om en full stilling. Også når

det gjelder hovedområdet *Forskning*, må det dessverre slås fast at NLI går inn i strategiplanens første år med mindre ressurser enn vi skulle ønske oss.

Oslo 17.02.2010

Torveig Dahl
styreleder

Knut Sprauten
direktør